

7. 9. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Prokuratura a její vývoj na našem území

V souvislosti s připravovanou reformou právní úpravy činnosti a organizace státního zastupitelství se stále častěji skloňuje pojem „prokuratura“. Nelze ovšem tvrdit, že by jej bylo užíváno v kladném slova smyslu, právě naopak. Pojmy „prokuratura“ a „prokurátor“ mají převážně pejorativní nádech a symbolizují zejména dozor nad zachováváním socialistické zákonnosti centralizovanou soustavou prokuratury úzce spojenou s ostatními složkami veřejné moci. Praxe taková skutečně byla, a to v době relativně nedávné, na druhou stranu prokuratura má však zcela jiné kořeny i význam než právě ten uvedený a často užívaný. Účelem tohoto textu není řešení otázky, zda je efektivnějším typem soustava státního zastupitelství nebo prokuratury, text si klade za cíl přiblížit skutečný význam dnes často užívaného pojmu prokuratury a současně nastínit její vývoj v moderních dějinách našeho samostatného státu.

Prokuratura a její charakteristické znaky

Prokuratura stejně jako státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení a vykonává řadu ostatních zákonem vymezených úkolů. V důvodové zprávě ke stávajícímu zákonu o státním zastupitelství[1] se hovoří o formální rovnosti obou pojmů, rozdílnost lze pak spatřovat v materiálním vymezení: *„Terminologické označení „státní zastupitelství“ nebo „prokuratura“ je ovšem (obecně vzato) konvenční a samo o sobě nevypovídá nic o povaze instituce takto označené. Jeho použití v právních řádech různých států není vyhraněné, ale závisí na etymologických momentech, tradici atd. Není proto rozhodující, jak je označován státní orgán, který je určen k tomu, aby reprezentoval a hájil státní zájmy. Rozhodující je jeho postavení, činnost a rozsah pravomocí. A to se podstatně liší ve státech právních a demokratických a ve státech totalitních.“*

Prokuratura tedy představuje centralizovanou soustavu, v jejímž čele stojí generální prokurátor, jenž má vůči podřízeným prokurátorům v rámci této soustavy řadu významných pravomocí. Vztahy nadřízenosti a podřízenosti zde platí v tom smyslu, že generální prokurátor může zasáhnout do jakékoliv věci vedené na jakékoliv úrovni. Zásahem je myšleno nejen udělování závazných pokynů, ale zejména pak atrakce konkrétních věcí. Naproti tomu systém státního zastupitelství funguje spíše na principu decentralizace, byť to není zcela přesné vyjádření, avšak vztahy nadřízenosti a podřízenosti zde existují pouze mezi vyššími a nižšími články této soustavy, které si jsou nejbližší. V systému státního zastupitelství je nemyslitelné, aby nejvyšší státní zástupce zasahoval do věci vedené na té nejnižší úrovni, tedy v našem právním prostředí u okresního státního zastupitelství. Organizační pojetí a vztahy uvnitř této struktury jsou tím nejzásadnějším rozdílem.

Pokud jde tedy o obsahovou stránku činnosti prokuratury a státního zastupitelství, záleží vždy na rozdílných právních řádech jednotlivých států. Např. v Holandsku generální prokurátor fakticky vytváří trestní politiku státu a jeho činnost je ovládána principem oportunité;[2] v socialistickém Československu disponovala prokuratura tzv. všeobecným dozorem nad zákonností, a to nejen v trestním řízení, a tedy obsahově vykonávala mnohem širší agendu než současné státní zastupitelství.

Prokurátoři byli již známi římskému právu, kdy se jednalo převážně o správce či pečovatele, význam tohoto slova byl jednoznačně odlišný od významu současného. V různých historických etapách tento pojem nabýval různých významů, nicméně nelze v žádném případě tvrdit, že by se jednalo o pojem pocházející ze sovětského svazu, který později převzalo československé právo. Původ tohoto slova je zcela jiný. Je tak běžné, že prokuratury existují i dnes v řadě demokratických států a nelze je ztotožňovat čistě jen s negativním vymezením ve vztahu k veřejné žalobě totalitních režimů.

Prokuratura v Československu v období tzv. První republiky

V období vzniku samostatného Československa, tedy v období tzv. První republiky, byla veřejná žaloba představována soustavou státního zastupitelství. I přesto právní řád pracoval s pojmem prokuratura. Na základě tzv. recepční normy z roku 1918 došlo k materiálně právní diskontinuitě právní úpravy organizace a činnosti státních úřadů,[3] mezi které patřilo i státní zastupitelství. Tzv. prozatímní ústava[4] ani ústava z roku 1920[5] se o úřadech veřejné žaloby výslovně nezmiňovaly, proto se základním pramenem stala právě recepční norma, jež zajišťovala kontinuitu převážně rakouského trestního řádu z roku 1873[6] a ostatních navazujících předpisů. Státní zastupitelství tak ve smyslu tzv. organického zákona z roku 1850[7] tvořila krajská a vrchní státní zastupitelství v Praze a Brně, generální prokuratura při Nejvyšším soudu, a hlavou této soustavy byl ministr spravedlnosti. Na úrovni okresní působili funkcionáři státního zastupitelství, většinou se jednalo o státní zaměstnance bez právnického vzdělání působící u okresních soudů, politických či jiných úřadů,[8] ale nevytvářeli samostatný organizační článek (okresní státní zastupitelství začala být samostatnými články až po roce 1948). Krajští státní zástupci působili při krajských soudech a vrchní při vrchních zemských soudech. V této struktuře lze sledovat úzké propojení úřadů veřejné žaloby se soustavou soudů. Při Nejvyšším soudu byl zřízen generální prokurátor,[9] jenž spolu se svými náměstky a generálními advokáty vytvářeli tzv. generální prokuraturu,[10] která však nepředstavovala vrcholný článek soustavy, tím byl ministr spravedlnosti. Na základě ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 201/1928 Sb., *o úpravě některých organizačních otázek v oboru soudnictví*, došlo ke zpřehlednění terminologie doposud převážně recipované úpravy.[11]

Z hlediska vztahů nadřízenosti a podřízenosti byl generální prokurátor přímo podřízen ministru spravedlnosti, zároveň však nebyl nadřízen vrchním státním zástupcům. Ti byli rovněž podřízeni ministru spravedlnosti, ale současně byli však nadřízeni nižším státním zástupcům. I přesto bylo postavení generálního prokurátora v trestním řízení významné, mohl např. sám nebo na příkaz ministra spravedlnosti uplatňovat tzv. zmateční stížnost pro zachování zákona proti všem rozsudkům trestních soudů jakékoliv instance. Vedle toho byl oprávněn podávat zmateční stížnosti i proti nezákonným usnesením těchto soudů. Nicméně nelze tvrdit, že by postavení generálního prokurátora bylo silné, ve vztahu k nižším státním zástupcům neměl silnou pozici. Prvorepublikový systém lze označit jako systém státního zastupitelství s prvkem generálního prokurátora, který měl zejména v trestním řízení některé výsadní pravomoci, ale jeho postavení v rámci soustavy státního zastupitelství nebylo silné a nejednalo se proto o klasický systém prokuratury.

Prokuratura v době nesvobody - Protektorát Čechy a Morava

V této smutné a kruté epizodě našich dějin, kdy se právní řád stal jedním z nástrojů propagandy nacistické ideologie, se rovněž výkon veřejné správy i justice dočkal značných změn. Zásadní změnou bylo zavedení dualismu organizace veřejné správy i soudnictví na orgány autonomní a říšské. Faktická působnost orgánů autonomních byla znemožněna a popřena z důvodu podřízenosti orgánům říšským. Dosavadní struktura (autonomních) úřadů veřejné žaloby z období První republiky byla s ohledem na soustavu soudů zachována - v rámci autonomní struktury docházelo převážně jen ke změnám v místní příslušnosti a k novému vymezení soudních obvodů. Naopak říšská soustava soudů i státního zastupitelství byla tvořena soustavou tzv. úředních soudů, jejichž obvody byly

shodné s původními obvody československých krajských soudů, dále německými zemskými soudy v Praze a v Brně se shodnými obvody autonomních vrchních soudů a vrcholem soustavy byl říšský Vrchní zemský soud v Praze. Při každém říšském soudu na našem území působili státní zástupci, ale při své činnosti se řídili převážně říšskými předpisy, což se pak zejména projevovalo v rozdílnosti řízení a v jeho předmětu.

Prokuratura v poválečném období

Porážka nacistického Německa znamenala pro československý stát příležitost, bohužel promarněnou, k návratu ke svobodě, demokracii i svrchovanosti. V první řadě bylo nutné odbourání právního dualismu a s ním souvisejícího nacistického zákonodárství. Základním předpisem se stal ústavní dekret prezidenta republiky č. 11/1944 Úř. věst. čsl., *o obnovení právního pořádku*, jenž navrácel podobu právnímu řádu platnému a účinnému do 29. září 1938 včetně. Soustava úřadů veřejné žaloby tedy zůstala shodná se soustavou prvorepublikovou. Veřejná žaloba se v tomto období musela potýkat s nesnadným úkolem v podobě potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů, což však nebylo svěřeno „běžným“ státním zástupcům, ale na základě dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., *o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech*, žalobcům působícím u lidových soudů. Jednalo se o zvláštní žalobce, kteří nepatřili do běžné organizační struktury státního zastupitelství.

Současně je nutné uvést, že na základě prezidentského dekretu č. 17/1945 Sb., *o Národním soudu*, došlo ke zřízení Národního soudu se sídlem v Praze, který byl příslušným k rozhodování o vině a trestu konkrétních osob, kterými byli mj. prezident republiky nebo členové protektorátní vlády, již „sloužili“ nacistické moci. U tohoto soudu působil tzv. národní prokurátor jmenovaný vládou na návrh ministra spravedlnosti, jemuž byl zároveň i podřízen.

Prokuratura v době nesvobody po roce 1948

Poválečné Československo sice na krátký čas získalo zpět svobodu a demokracii, ale společnost zasažená válečnými událostmi byla velmi oslabená a unavená. Právě této společenské nálady dokázala využít komunistická strana, která se rychle stala nejsilnějším politickým subjektem, získala moc a postupně i kontrolu veškerých veřejných záležitostí. Právní řád se opět stal jedním z nástrojů politické propagandy. V květnu 1948 byla přijata nová ústava,[12] která se stejně jako její předchůdkyně o úřadu veřejné žaloby výslovně nezmiňovala. V návaznosti na ni byl přijat zákon č. 319/1948 Sb., *o zlidovění soudnictví*, který vedle reformy soudnictví upravoval v ustanovení § 20 též úřady veřejné žaloby. Dosavadní soustava státního zastupitelství byla zrušena a nově se zřizovala prokuratura. Vůbec poprvé tak na úrovni okresů došlo k ustanovení samostatných článků této soustavy v podobě okresních prokuratur působících v sídlech okresních soudů, v sídlech krajských soudů veřejnou žalobu zastupovaly krajské prokuratury. Vrchní soudy byly zrušeny zcela, proto nebylo možné uvažovat o existenci vrchní prokuratury. V soustavě nadále působil i generální prokurátor při Nejvyšším soudu podřízený ministru spravedlnosti, který byl zároveň hlavou celé soustavy. Podle zákonného označení se sice jednalo o prokuraturu, nicméně vztahy nadřízenosti a podřízenosti byly převzaty ze soustavy prvorepublikové a jistě tak nebylo možné hovořit o prokuratuře v pravém významu. Ministru spravedlnosti byl tedy podřízen generální prokurátor a krajské prokuratury, těm pak byli navíc podřízeni prokurátoři okresní. Prozatím tedy stále nelze hovořit o výrazném vlivu generálního prokurátora. Vedle této „obecné“ prokuratury existovala také prokuratura státní, kterou tvořili prokurátoři působící při Státním soudu se sídlem v Praze,[13] jemuž bylo svěřeno rozhodování o vybraných trestných činech podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky.[14]

Generální prokurátor začínal postupně získávat na vlivu. Přijetím trestního řádu z roku 1950[15]

došlo k rozšíření jeho oprávnění o možnost podat stížnost nejen proti pravomocnému rozhodnutí soudu, ale i proti rozhodnutí nižšího prokurátora.[16] Uvedené oprávnění bylo jedním z posunů ke skutečné prokuratuře. Vedle toho disponoval generální prokurátor řadou dalších významných oprávnění, např. podáním návrhu na uznání rozhodnutí vydaného cizím soudem nebo podáním návrhu na zrušení rozhodnutí arbitrážní komise.

Prokuratura tak nesla své označení podle sovětského vzoru, byť tento pojem v sovětském právu vůbec neměl svůj původ. V roce 1952 přichází zásadní zlom v podobě přijetí dvou klíčových zákonů – ústavního zákona č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře a zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře. Oba předpisy vstoupily v účinnost 1. ledna 1953. Významnost těchto předpisů, ať již v pozitivním či negativním smyslu, lze spatřovat právě v tom, že smíšený systém státního zastupitelství posunuly k systému jednotné prokuratury. Soustava jednotné prokuratury nebyla odpovědná vládě ani jinému sboru či orgánu, jednalo se tak o soustavu zcela samostatnou a centralizovanou. Vládě byl odpovědný pouze generální prokurátor, který stál v čele soustavy a který fakticky nahradil v této pozici ministra spravedlnosti. Proto byly jeho pravomoci značně posíleny. Generální prokurátor tak měl dozírat na to, aby byl dodržován právní řád, a za tímto účelem měl zejména upozorňovat úřady či národní výbory na zjištěné závady; dávat podněty k přezkoumání rozhodnutí a opatření odporujících právnímu řádu; pečovat o zjišťování trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů; dohlížet na výkon uložených trestů; dohlížet, aby orgány národní bezpečnosti postupovaly podle zákona; účastnit se řízení před soudy a dozírat na to, aby soudy a správně zajišťovaly ochranu zájmů státu a pracujících.[17] Zvláštním institutem byl pak protest, který generální prokurátor byl oprávněn podat proti rozhodnutí a opatření úřadů, národních výborů nebo jiných orgánů či institucí, jejichž rozhodnutí či opatření mělo být (slovy zákonodárce) odstraněno.[18] Kromě širokého vymezení pravomocí došlo i k nebezpečnému propojení generálního prokurátora s výkonnými orgány státu. Generální prokurátor, příp. jeho náměstek, se totiž povinně musel účastnit zasedání vlády nebo tzv. sboru pověřenců, probíhalo-li jednání o protestu, a náležel mu hlas poradní. Vedle toho byl též oprávněn účastnit se i zasedání národních výborů, jejich orgánů a jiných orgánů státní správy. Obecně lze rozsah jeho pravomocí označit za značně přesahující oprávnění veřejného žalobce, jelikož mu kromě rozsáhlé pravomoci v trestním řízení náležela i řada oprávnění a zásahů do výkonu státní správy.

Celá struktura byla tedy centralizovaně pojata jako generální prokuratura v čele s generálním prokurátorem a vše ostatní byly jeho orgány.[19] Těmi pak konkrétně byli náměstci generálního prokurátora, krajsí a okresní prokurátoři včetně jejich náměstků, vyšší a nižší prokurátoři včetně jejich náměstků, rovněž i polní prokurátoři a jejich náměstci, a dále ostatní a vojenští prokurátoři. I vojenská prokuratura tak podléhala generálnímu prokurátorovi, který měl ve své podstatě postavení vedoucího ústředního správního úřadu. Klíčovým oprávněním pak byla atrakce, kdy vyšší prokurátoři na sebe mohli atrahovat konkrétní pravomoci nižších prokurátorů, a generální prokurátor byl oprávněn na sebe atrahovat pravomoci jakéhokoliv prokurátora.

Nicméně takto nastavený systém prokuratury přestal být dostačujícím, proto byl s účinností od 1. ledna 1957 zákon o prokuratuře z roku 1952 nahrazen novým zákonem č. [65/1956](#) Sb., o prokuratuře. V čele soustavy stál nadále generální prokurátor se široce vymezenými pravomocemi. Pro politickou reprezentaci bylo žádoucí rozšířit jeho pravomoci, proto se nově mohl např. účastnit zasedání pléna Nejvyššího soudu, na kterém mohl podávat návrhy na vydávání směrnic pro správný výklad právních předpisů nižším soudům. Fakticky tak začal zasahovat do tvorby judikatury a do soudní činnosti mnohem více než kdykoliv předtím.

Struktura prokuratury doznala i po roce 1956 některých významných změn. Generálnímu prokurátorovi stále podléhaly nižší články celé soustavy, která byla nově rozšířena o dopravní prokuraturu. Došlo i k organizačním změnám ve struktuře – vedle krajských a okresních prokurátorů

existovali i prokurátoři městští a obvodní. Generální prokurátor coby hlava celé soustavy mohl některé své pravomoci delegovat na kteréhokoliv prokurátora jemu podřízeného. Obecně pak platilo pravidlo, že nadřízený prokurátor vykonával kontrolu ve vztahu k prokurátorům nižším. Zákon o prokuratuře z roku 1956 zakotvil novou funkci vyšetřovatelů,[20] kteří vykonávali svou funkci samostatně podle trestního řádu, a prokurátoři, u kterých byli zřízeni, dozírali na jejich činnost. Ustanovování a odvolávání ze svých funkcí byli generálním prokurátorem, a to bez jakýchkoliv návrhů. Šlo tedy čistě o subjektivní uvážení generálního prokurátora. Podmínkou pro výkon funkce vyšetřovatele sice bylo dosažení právnické vzdělání, ale z důležitých důvodů mohla být tato podmínka generálním prokurátorem prominuta.

Přijetím tzv. socialistické ústavy z roku 1960[21] se prokuratuře vůbec poprvé dostalo zakotvení v tomto základním zákoně. Vzhledem k tomu, že prokuratura byla úzce spjata se soustavou soudů, byla zařazena v hlavě osmé s názvem „Soudy a prokuratura“. Úkolem soudů a prokuratury byla ochrana socialistického státu, jeho společenského zřízení i práva a oprávněných zájmů občanů a organizací pracujícího lidu. Svou činností měly vychovávat občany k oddanosti a věci socialismu, k zachovávaní zákonů a pravidel socialistického soužití i k čestnému plnění povinností ke státu a společnosti.[22] Ustanovení čl. 104 socialistické ústavy předpokládalo široké dozorové pravomoci prokuratury: *„Dozor nad důsledným prováděním a zachováváním zákonů a jiných právních předpisů ministerstvy a jinými orgány státní správy, národními výbory, soudy, hospodářskými a jinými organizacemi i občany přísluší prokuratuře; v jejím čele stojí generální prokurátor.“*; a ustanovení čl. 106 pak zakotvovalo vztahy nadřízenosti a podřízenosti: *„Orgány prokuratury jsou podřízeny jedině generálnímu prokurátorovi a vykonávají své funkce nezávisle na místních orgánech. Při veškeré své činnosti se opírají o iniciativu pracujícího lidu a jeho organizací.“*

Ani účinnost zákona o prokuratuře z roku 1956 neměla dlouhého trvání. S účinností od 1. srpna 1965 byl nahrazen novým zákonem č. [60/1965](#) Sb., o prokuratuře. Jednalo se o doposud nejkomplexnější počin v této oblasti. Došlo jím k poměrnému sjednocení právní úpravy, kdy s ohledem na organizaci a funkčnost prokuratury již nemuselo být subsidiárně užíváno nejrůznějších předpisů z oblasti soudnictví, do nichž byla úprava prokuratury roztržena.

Zákon o prokuratuře z roku 1965 upevnil její mocenský vliv. Již v ustanovení § 1 odst. 1 byl zdůrazněn tzv. všeobecný dozor, kdy prokurátoři dozírali nad zachováváním socialistické zákonnosti, tedy nad dodržováním právních předpisů, a to nejen v rámci činnosti ministerstev či národních výborů, ale i v rámci činnosti soudů. Generální prokurátor byl nově oprávněn k předkládání předsednictvu Národního shromáždění jím problematických otázek, které bylo nutno upravit zákonem. Nejednalo se o zákonodárnou iniciativu, pouze o možnost podávat takové podněty.

Prokuratura se členila na Generální prokuraturu, krajské prokuratury (a Městskou prokuraturu v Praze), vyšší vojenské prokuratury, okresní prokuratury, obvodní prokuratury na území hlavního města Prahy a vojenské obvodové prokuratury. Součástí Generální prokuratury byla i Hlavní vojenská prokuratura. Generální prokurátor coby hlava celé soustavy opět mohl zasahovat do všech věcí na jakékoliv úrovni prokuratury. Kontroloval tak zcela centralizovaný aparát. Kromě kontroly mohl k plnění úkolů vydávat i závazné pokyny, které byly závazné pro veškeré jemu podřízené prokuratury.

S účinností od 1. ledna 1969 vznikla československá federace, což mělo význam i pro dosavadní organizaci prokuratury. Ústavní zákon o vytvoření federace[23] v ustanovení čl. 145 stanovil, že organizaci soudů a prokuratury upraví ústavní zákon Federálního shromáždění. Nestalo se tak sice ústavním zákonem, ale „pouhou“ novelou[24] zákona o prokuratuře z roku 1965. Prokuratura se tak nově členila na Generální prokuraturu Československé socialistické republiky (jejíž součástí byla Hlavní vojenská prokuratura), Generální prokuraturu České socialistické republiky, Generální

prokuraturu Slovenské socialistické republiky, krajské prokuratury, vyšší vojenské prokuratury, okresní prokuratury a vojenské obvodové prokuratury. Na území hlavního města federace a ČSR Prahy pak existovaly Městská prokuratura v Praze a obvodní prokuratury. Na území hlavního města SSR Bratislavy plnila úkoly okresní prokuratury Městská prokuratura v Bratislavě. V případě branné povinnosti státu by jako vojenské prokuratury působily rovněž i vyšší a nižší polní prokuratury.

Prokuratura po roce 1989

V popsané struktuře existovala prokuratura s dílčími změnami až do roku 1989. Po pádu nedemokratického totalitního režimu bylo nutné v rámci společenských, ekonomických, právních i politických změn zásadním způsobem reformovat i prokuraturu. V první fázi došlo nejprve k odstranění řady problematických a ideologických institutů z právního řádu a s tím související vedoucí úlohy KSČ, z čehož vycházela i činnost prokuratury. Významnou byla v roce 1990 novela zákona o prokuratuře z roku 1965, na základě které byl zrušen dozor prokuratury nad soudy, zda dodržují zákonnost.[25] Další zásadnější změna přišla v roce 1992 s přijetím ústavní novely,[26] kterou bylo derogováno ustanovení čl. 106 socialistické Ústavy z roku 1960, podle něhož byly orgány prokuratury podřízeny generálnímu prokurátorovi a při veškeré své činnosti se opíraly o iniciativu pracujícího lidu a jeho organizací. Změny v tomto porevolučním období se týkaly převážně obsahu činnosti prokuratury a jejího odpolitizování.

Prokuratura v České republice

Po rozdělení federace byla na základě ústavního zákona č. [4/1993](#) Sb. ve spojení se zákonem č. [23/1993](#) Sb. zachována právní kontinuita, resp. tzv. formální kontinuita. Neměnila se tak forma státního zřízení, jeho orgány ani právní systém. S ohledem na ustanovení čl. 80 Ústavy České republiky bylo zřejmé, že prokuratura bude nahrazena „tradičním“ systémem státního zastupitelství, jak předpokládal ústavodárce.[27] Prokuratura proto v samostatné České republice existovala pouhý rok, kdy s účinností od 1. ledna 1994 byla nahrazena státním zastupitelstvím. Nový zákon č. [283/1993](#) Sb., o státním zastupitelství, derogoval zákon o prokuratuře z roku 1965 a zavedl zcela nový systém, který se agendou od výkonu tzv. všeobecného dozoru posunul zejména k zastupování veřejné žaloby v trestním řízení.

Závěrem

Tento text si klade za cíl přiblížení pojmu prokuratury s ohledem na její vývoj v moderních dějinách našeho samostatného státu. Vzhledem k tomu, že se s tímto pojmem lze v současné době setkávat stále častěji, je žádoucí jej vymezit ve vztahu k jeho častým mediálním deformacím. Je zřejmé, že pojem nelze směřovat čistě jen s pojmem práva totalitních režimů. Samozřejmě v nedemokratickém prostředí se jedná o pohodlný systém, prostřednictvím něhož může politická garnitura mnohem snáze prosazovat své zájmy, než by se jí to mohlo podařit v systému státního zastupitelství. Nicméně bez ohledu na totalitní zřízení se i přesto jedná o legitimní systém veřejné žaloby, který dnes existuje v řadě demokratických států.

JUDr. Ing. Martin Adamec,
advokátní koncipient

[Advokátní kancelář Gřivna & Šmerda, s.r.o.](#)

Revoluční 1044/23
110 00 Praha 1 - Staré Město

Tel.: +420 226 633 341
e-mail: martin.adamec@akgs.cz

-
- [1] Zákon č. [283/1993](#) Sb., o státním zastupitelství.
  - [2] Viz judikatura Soudního dvora Evropské unie, zejména pak spojené případy C-187/01 a C-385/01 - Gezütök & Brügge, kdy došlo k zastavení trestního stíhání na základě rozhodnutí generálního prokurátora.
  - [3] Čl. 3 zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.
  - [4] Zákon č. 37/1918 Sb., o prozatímní ústavě.
  - [5] Zákon č. 121/1920 Sb., Ústavní listina Československé republiky.
  - [6] Zákon č. 119/1873 ř.z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního.
  - [7] Organický zákon č. 266/1850 ř.z., pro zastupitelství státní.
  - [8] PRINC, Michal. Soudnictví v českých zemích v letech 1848-1938 (soudy, soudní osoby, dobové problémy). Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 87.
  - [9] § 13 zákona č. 5/1918 Sb., jímž se zřizuje nejvyšší soud.
  - [10] § 13 zákona č. 5/1918 Sb., jímž se zřizuje nejvyšší soud.
  - [11] Úřady zřízené při sborových soudech a při nejvyšším soudě k zastávání úkolů přikázaných jim předpisy trestního řádu mají toto označení: a) státní zastupitelství; b) vrchní státní zastupitelství; c) generální prokuratura.
  - [12] Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky.
  - [13] § 12 a násl. zákona č. 232/1948 Sb., o státním soudu.
  - [14] Zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky.
  - [15] Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
  - [16] § 216 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
  - [17] § 2 zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře.
  - [18] § 3 zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře.
  - [19] §7 zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře.
  - [20] § 30 zákona č. [65/1956](#) Sb., o prokuratuře.
  - [21] Ústavní zákon č. [100/1960](#) Sb., Ústava Československé socialistické republiky.
  - [22] Čl. 97 ústavního zákona č. [100/1960](#) Sb., Ústava Československé socialistické republiky.
  - [23] Ústavní zákon č. [143/1968](#) Sb., o československé federaci.

[24] Zákon č. [147/1969](#) Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. [60/1965](#) Sb., o prokuratuře.

[25] Zákon č. [168/1990](#) Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o prokuratuře.

[26] Ústavní zákon č. [493/1992](#) Sb., kterým se mění a doplňují ústavní zákon č. [143/1968](#) Sb., o československé federaci, ve znění pozdějších ústavních zákonů, a některé další ústavní zákony.

[27] „Navrhovaná úprava si klade za cíl překonat dosavadní koncepci prokuratury, jejíž historický vývoj od roku 1948 se vzdaloval od pojetí, obvyklého v demokratických státech. Usiluje o to vytvořit orgán, který by v souladu s čl. 80 Ústavy měl nezastupitelné postavení mezi státními orgány našeho demokratického státu. Navazuje při tom na naše právní tradice (t.j. úpravy této instituce před rokem 1948) a v souladu s nimi a s Ústavou volí pro označení této instituce termín „státní zastupitelství“.“ (Důvodová zpráva k zákonu č. [283/1993](#) Sb., o státním zastupitelství.)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Dětský certifikát](#)